

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного землеробства
Семена Антонця**

*25 листопада 2025 року
м. Полтава*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного
землеробства Семена Антонця**

25 листопада 2025 року

м. Полтава

ЗМІСТ

Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В.	МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОСТАТЕЙ МАСШТАБУ С. С. АНТОНЦЯ	10
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА		14
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ОПТИМІЗАЦІЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	14
Павленко А. М., Самородов В. М.	СЕМЕН АНТОНЕЦЬ (1935-2022) У КНИЖКОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: З ФОНДУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОУНБ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	19
Шиян О. О., Кузьменко Н. В.	ЕКОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ВИСТАВКИ «СОВІСТЬ ЗЕМЛІ» (ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СЕМЕНА АНТОНЦЯ)	24
Вергунов В. А.	ІНОЗЕМНИЙ ЧЛЕН НААН Ф.Т. МОРГУН (1924-2008), ЩО ЗДІЙСНИВ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНИЙ ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ АГРАРНІЙ НАУЦІ	28
Кириленко І. Г.	ЖИВ І ТВОРИВ, ВИПЕРЕДЖАЮЧИ ЧАС	35
Опара Н. М.	ЕКОЛОГІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В ЖИТТІ СЕМЕНА АНТОНЦЯ	39
Шарий Г. І.	СТАЛИЙ РОЗВИТОК – ГЕОПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ	43
РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН ТА ЇХ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ		46
Гуска А. І., Бродська В. Д., Коваленко Н. П.	БІЛА ГНИЛЬ ХРИЗАНТЕМИ (<i>SCLEROTINIA SCLEROTIORUM</i>): ОСОБЛИВОСТІ ПАТОГЕНЕЗУ ТА СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЗАХИСТУ	46
Коваленко Н. П., Окунська М. О.	БІОЛОГІЯ, ШКОДОЧИННІСТЬ ТА ІНТЕГРОВАНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ РІПЧАСТОЇ ЦИБУЛІ ВІД ЦИБУЛЕВОЇ МУХИ (<i>DELIA ANTIQUA</i> MG.)	49
Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Реута О. О.	БІОЛОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЧОРНОЇ ПЛЯМИСТОСТІ (<i>MARSSONINA ROSAE</i> (LIB.) DIET.) ТРОЯНД	51
Михайлик М. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.	АНАЛІЗ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ХВОРОБ КУЛЬТУРИ	54

Мусієнко Н. О., Поспелова Г. Д.	КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР ВІД ФУЗАРІОЗНИХ В'ЯНЕНЬ	56
Пелих В. Ю., Муха Б. Г., Яресько А. О.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДУ ПРЕВІКУР ЕНЕРДЖІ ПРОТИ ХВОРОБ ОГІРКА ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ	59
Сіренко В. О., Голуб О. Р. Лавріненко І.Г. Лісовий В.М.	ХВОРОБИ КАЧАНІВ КУКУРУДЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОШКОДЖЕННЯМИ КУКУРУДЗЯНИМ СТЕБЛОВИМ МЕТЕЛИКОМ І БАВОВНИКОВОЮ СОВКОЮ	61
Чамара Р. С., Коваленко Н. П.	САМШИТОВА ВОГНІВКА У ЗМІШАНИХ НАСАДЖЕННЯХ: РИЗИКИ ТА АДАПТАЦІЯ	65
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО РОСЛИННИЦТВА І ЗЕМЛЕРОБСТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ		68
Vasko O. A., Tyshchuk D. V., Hlushchenko L. A.	SPECIES COMPOSITION OF PATHOGENIC FUNGI AND SUSCEPTIBILITY OF MEDICINAL PLANTS	68
Баган А. В., Гордієнко Д. А.	ПІДБІР СОРТИМЕНТУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ	72
Баган А. В., Дмитришина О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН ПРИ ОЗЕЛЕНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ БУДІВЕЛЬ В УМОВАХ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	74
Баган А. В., Маслівець О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ	76
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ВИРОЩУВАННЯ КІНОА (<i>CHENOPodium QUINOA L.</i>) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ НІШЕВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	80
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (<i>SALVIA HISPANICA L.</i>) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Рощепа Д. О.	МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД	84
Бараболя О. В., Храпач А. О.	ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК	86
Барат М. Ю., Баган А. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО	92
Барат Ю. М., Дудка Є. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖИМОЛОСТІ (<i>Lonicera caerulea L.</i>) У ПРОМИСЛОВОМУ САДІВНИЦТВІ	94
Білявська Л. Г., Буцький О. С., Білявський Ю. В.	ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА ОПТИМАЛЬНОЇ НОРМИ ВІСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУХИ ТА СТРЕСУ	96

строків сівби, забезпечення поживного режиму, захисту рослин і ефективного збирання. Збалансований підхід дозволяє перетворити потенціал регіону на економічний результат, залишаючи водночас відкритою задачу адаптації до змін клімату і екологічних викликів.

Бібліографія:

1. Вимоги до вирощування озимого ріпаку. *FarmVi*. URL: <https://surl.li/newmcn>
2. Озимий ріпак: особливості вирощування та живлення - рекомендації від МАКОШ. *Makosh*. URL: <https://makosh-group.com.ua/blog/ozymyj-ripak-osoblyvosti-vyroshhuvannya-ta-zhyvlennya.2>
3. Технологія вирощування озимого ріпаку: посів - *AgrariyFort*. *AgrariyFort*. URL: <https://agrariyfort.com.ua/tekhnolohiia-vyroshchuvannya-ozymoho-ripaku-posiv/.3>
4. Хаблак С. Сівба озимого ріпаку: підготовка площі, вибір насіння, норми висіву. *Superagronom.com*. URL: <https://superagronom.com/blog/912-tehnologiya-viroschuvannya-ozimogo-ripaku-pidgotovka-ta-sivba.4>
5. Циліорик О., Іжболдін О. Особливості вирощування озимого ріпаку за інтенсивною технологією. *Агрономія сьогодні*. URL: <https://agronomy.com.ua/statti/ozymi-kultury/598-osoblyvosti-vyroshchuvannya-ozymoho-ripaku-za-intensyvnoiu-tekhnolohiieiu.html.5>

ВИРОЩУВАННЯ КІНОА (*CHENOPodium QUINOA L.*) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ НІШЕВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Баган А. В., Мусієнко Н. О.

Полтавський державний аграрний університет

У сучасних умовах розвитку аграрного сектору України актуальним є пошук нових культур, здатних забезпечити продовольчу безпеку, високу харчову цінність і прибутковість за умов зміни клімату.

Однією з таких культур є кіноа (*Chenopodium quinoa L.*) – давня зернова рослина родини амарантових, яку впродовж тисячоліть вирощували в Андських регіонах Південної Америки. Сьогодні кіноа здобула популярність у всьому світі як «суперфуд» завдяки своєму високому вмісту білка, мінералів, амінокислот та відсутності глютену. Для українських аграріїв ця культура становить значний інтерес як потенційний об'єкт нішевого вирощування з високою ринковою цінністю.

Кіноа – однорічна трав'яниста рослина висотою від 0,5 до 2 м, з розгалуженим стеблом та великим різноманіттям кольорів суцвіть – від жовтих до темно-червоних. Рослина має добре розвинену кореневу систему, що забезпечує їй стійкість до посухи. Насіння дрібне, кругле, покрите сапонінами, які захищають його від шкідників і птахів, але потребують видалення після збирання.

Культура належить до рослин короткого дня, тому найкраще розвивається за тривалості світлового дня 12-14 годин. Оптимальна температура для росту

становить +15...+25 °С. Кіноа відносно посухостійка, але не переносить надмірного перезволоження чи застою води, особливо в період проростання і дозрівання [1, 3].

Кіноа найкраще росте на легких і середніх за механічним складом ґрунтах із добрим дренажем та нейтральною або слабколужною реакцією (рН 6-8). Важкі глинисті або заболочені ділянки є непридатними для її вирощування. Культура може витримувати короткочасну посуху і помірну засоленість, що робить її перспективною для регіонів Степу й Лісостепу України.

Для південних і центральних областей (Полтавська, Одеська, Херсонська) кліматичні умови є сприятливими: довгий теплий період вегетації, помірні кількість опадів і сонячна активність дозволяють отримувати стабільний урожай. Проте, важливо уникати пізніх весняних і ранніх осінніх заморозків, які можуть негативно вплинути на формування насіння.

Перед посівом ґрунт необхідно ретельно підготувати – провести оранку на глибину 20-25 см і розпушування для збереження вологи. Посів проводять, коли температура ґрунту на глибині 5 см сягає +8...+10 °С. Насіння висівають на глибину 1,5-2,5 см з міжряддями 25-45 см. Оптимальна густина посіву становить близько 1,5-2 млн насінин на гектар, що забезпечує формування близько 1,3 млн рослин.

Культура потребує помірного удобрення. Для отримання високої врожайності рекомендується внесення мінеральних добрив у співвідношенні N:P:K = 60:60:40 кг/га. Азот сприяє росту надземної маси, фосфор – розвитку кореневої системи, а калій – підвищенню стійкості до стресів. Надлишок азоту може призвести до надмірного вегетативного росту та зниження вмісту білка в насінні.

Кіноа відзначається порівняно високою конкурентоспроможністю щодо бур'янів, однак на ранніх стадіях розвитку потребує ретельного догляду. Основні агротехнічні заходи включають міжрядне розпушування, мульчування або застосування гербіцидів, дозволених для амарантових культур. У період вегетації важливо проводити боротьбу зі шкідниками – переважно попелицями, трипсами та пильщиками.

Тривалість вегетації кіноа становить 120-180 днів, залежно від сорту та умов вирощування. Дозрівання настає нерівномірно, тому збирання проводять тоді, коли нижні суцвіття повністю сухі, а верхні – ще не обсіпаються. Збирання найчастіше здійснюють комбайном з попереднім підсушуванням рослин у полі. Після обмолоту насіння очищують і сушать до вологості 10-12 %. Для харчового використання насіння додатково обробляють для видалення сапонінів, які надають гіркої присмаку [2].

В останні роки в Україні активно зростає інтерес до кіноа. Науковці та агрономи вже проводять дослідження щодо її адаптації до місцевих умов. Зокрема, на базі Сумського національного аграрного університету було зареєстровано перший український сорт кіноа «Квартет». Це свідчить про

успішну акліматизацію культури до наших широт і відкриває перспективи для промислового виробництва.

Економічна привабливість кіноа полягає у високій вартості насіння на ринку, а також зростаючому попиту на продукти здорового харчування. Культура може бути вигідною для фермерських господарств, що спеціалізуються на органічному землеробстві, оскільки не потребує інтенсивного використання хімічних засобів захисту [4-5].

Таким чином, кіноа має значний потенціал для впровадження в українське агровиробництво. Вона поєднує в собі стійкість до посухи, високу поживну цінність і попит на внутрішньому та зовнішньому ринках. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення технології вирощування, селекцію сортів, адаптованих до клімату України, і розвиток ланцюга переробки та збуту продукції.

Бібліографія:

1. Вертіль О. Кіноа здатна зайняти одну із ніш на сучасному ринку круп. URL: <https://agronomy.com.ua/statti/nishevi-kultury/2277-kinoa-zdatna-zainiaty-odnu-iz-nish-na-suchasnomu-rynku-krup.html>
2. Губін А. Їжа для астронавтів, або Досвід вирощування першої української ділянки кіноа. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/144-yija-astronavtiv-dosvid-viroshchuvannya-pershoyi-ukrayinskoyi-dilyanki-kinoa>
3. Дивна вісімка: нетрадиційні культури завойовують собі місце на полях. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/divna-visimka-netradicijni-kulturi-zavojovuut-sobi-misce-na-polah>
4. Кіноа. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B0>.
5. Технологія вирощування кіноа: кейс еквадорського фермера. URL: <https://landlord.ua/special-projects/tekhnolohiia-vyroshchuvannia-kinoa-keis-ekvadorskoho-fermera>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (*SALVIA HISPANICA L.*) В УКРАЇНІ

Баган А. В., Мусієнко Н. О.

Полтавський державний аграрний університет

У сучасному сільському господарстві зростає потреба у культурах, що поєднують високу харчову цінність і стійкість до кліматичних змін. Однією з таких культур є чіа (*Salvia hispanica L.*) – давня рослина родини губоцвітих (*Lamiaceae*), яку тисячі років тому вирощували ацтеки та майя як важливе джерело їжі, олії та енергії. У ХХІ столітті чіа привернула увагу агрономів і дієтологів завдяки унікальному складу насіння, що містить велику кількість білка, клітковини, кальцію, магнію, фосфору та α -ліноленової кислоти (омега-3).